

N M

De mode van nu is geïnspireerd op de jaren vijftig, we kijken allemaal naar *Mad Men* en *Ik hou van Holland*, vinden bloemetjesbehang gek en maken foto's met een *Hipstamatic*-jarenvijftig-lens. Sleutelwoord: nostalgie. **Margriets journaliste Sanne Groot Koerkamp vraagt zich af: hoe komt dat zo?**

Mijn ouders bakten zelf brood, oogsten uit eigen moestuin en maakten kaas en boter van de melk van onze trouwe koe. We reden in een *Citroën DS* en luisterden samen veel naar de radio. Ik vond het maar niks; ik wilde een witte boterham met hagelslag mee naar school, gewoon, net als iedereen. In plaats daarvan kreeg ik een zelfgebakken bruine homp met vette kaas en landboter in een papieren zakje. Mijn ouders vonden ons leven nostalgisch, romantisch zelfs. Ik vond het ouderwets. Nu denk ik daar heel anders over. Zou ik voor zo'n exclusief biologisch broodje in een trendy Amsterdamse lunchroom tien euro neertellen. Heb ik onlangs zelf weer een *Citroën DS* gekocht en dagdroom ik dagelijks van zo'n boerderijtje met een groententuin en een eigen koe. Gek eigenlijk, want de werkelijkheid heb ik heel

anders beleefd. Toch verlang ik terug naar de tijd waarin het leven zo eenvoudig leek. De tijd waarin het ergste wat me kon overkomen, een zelfgebakken boterham mee naar school was.

We zijn allemaal weleens in een nostalgische bui. Als we dat ene nummer horen waar we voor het eerst op kusten. Of dat tv-programma weer zien waar we vroeger allemaal voor thuisbleven. Maar de laatste tijd lijkt de heimwee naar het verleden groter dan ooit. Tv-programma's van of over vroeger beheersen een groot deel van het avondprogramma (*Ik hou van Holland*, *That 70's Show* en *'t Schaep met de 5 Pooten*, om er maar drie te noemen). Er is een (Vlaamse) radiozender met de naam *Nostalgie* en *Radio Veronica* beleeft een zoveelste comeback die is gestoeld op 'gouwe ouwen'. Elke generatie heeft natuurlijk zijn eigen nostalgie. Mijn vriend krijgt een warm gevoel als hij het thema van de film *Grease* weer eens hoort. *Grease is the way we are feeling* van Frankie Avalon (ik: 'Wie?' En hij: 'Kén je die niet?'), die in de jaren zestig en zeventig wereldberoemd was. Het doet hem denken aan discofeestjes, waar vriendjes op *Puch* en *Kreidler* aan kwamen brommeren, en aan de verloren WK-finale tegen Argentinië (die van 1978, dus). En in het Franse huis van mijn vader pronkt, goed in het zicht, een lp-hoes van de Nederpopband *BOTS*, een fenomeen uit de jaren zeventig. Ja, nostalgie is mijn vader niet vreemd; hij rijdt zijn hele leven al oldtimers, uit liefde voor een vakmanschap dat al jaren passé is.

Zoete herinneringen

“De indrukken die je tussen je twaalfde en twintigste ►

DE HANG NAAR VROEGER IS

helemaal van

nu

opdoet, zijn nu eenmaal bepalend voor de rest van je leven,” verklaart trendwatcher Lieke Lamb de terugkeer van oude trends. “Daarom blijven ze een leidraad voor wat je leuk, mooi, lekker en interessant vindt. De muziek, merken, spelletjes en vrienden van toen zullen altijd een belangrijke rol blijven spelen.” Lamb vindt de (te) zoete herinneringen uit mijn jeugd dan ook helemaal niet gek. Sterker nog, ze passen naadloos in de sterk nostalgische trend van vandaag de dag. “We hebben steeds meer heimwee naar het verleden en daar zijn allerlei redenen voor,” weet Carl Rohde, trendwatcher en lector Trendwatching bij de *Fontys Hogescholen*. “De vergrijzing speelt daarin een grote rol. Er komen steeds meer ouderen en die hebben nou eenmaal meer om naar terug, dan naar uit te kijken. Zo vond ik Willeke Alberti vroeger maar een stom zangeresje. Nu denk ik: ah, Willeke Alberti, die komt uit mijn tijd.”

De goedbezochte website www.schoolbank.nl, waarop klasgenoten van vroeger elkaar terug kunnen vinden, is een ander voorbeeld dat de populariteit van het verleden onderschrijft. Ook die trend kan Rohde verklaren: “We voelen ons veel eenzamer dan twintig jaar geleden. We zijn hyperindividueel: krachtige individuen die hun prioriteiten welbespraakt en assertief kunnen formuleren. Maar eigenlijk vinden we het heel vervelend als iedereen zo is. We vinden elkaar maar hufterig, egoïstisch. Het blijkt helemaal niet leuk als we niemand meer nodig hebben en alles zelf kunnen.

Zo was het vroeger

In 1678 werd nostalgie voor het eerst beschreven en wel als ‘een onbestemde zucht naar het vaderland’. Tot de achttiende eeuw gold nostalgie als een lichamelijke aandoening, waar je hartritmestoornissen en anorexia van kreeg. Vooral soldaten leden eraan en de enige remedie was: snel terugkeren naar huis. Anders zou je er nog aan kunnen overlijden ook. Tot het begin van de twintigste eeuw werd nostalgie vooral gezien als een psychische afwijking. Pas de laatste jaren komen psychologen achter de positieve en zelfs helende kanten ervan en wordt de emotie gezien als een overwegend positieve ervaring. Zo kan nostalgie helpen een gevoel van eenzaamheid buiten de deur te houden.

De indrukken die je tussen je twaalfde en twintigste opdoet zijn voor de rest van je leven EEN LEIDRAAD VOOR WAT JE LEUK, MOOI, LEKKER EN INTERESSANT VINDT

Daarom gaan we met z’n allen terug naar onze roots,” zegt Rohde. “Wie waren we ook alweer?” Deze trend verklaart volgens de bekende trendwatcher het succes van programma’s als *Ik hou van Holland*. De symbolen uit het verleden komen ook terug: pubquizzes, de burendag van *Douwe Egberts* ‘uit de tijd dat een kopje koffie nog eerlijk was.’

Als het economisch minder gaat...

Maar de belangrijkste reden voor onze nostalgische hang is volgens Rohde het besef dat we het niet beter gaan krijgen dan nu. “We gaan de toekomst niet meer veroveren, zoals vroeger. Nee, we hebben schulden. De banken hebben ons belazerd. Europa wordt een tweederangs continent. We voelen een grote bui hangen. En waar kun je, als het slechter gaat, beter schuilen dan onder een paraplu die zich heeft bewezen, namelijk die van het verleden?”

De nostalgische trend zie je niet alleen op televisie en in de muziek, maar ook in de mode en het interieur. We grijpen met patronen en kleuren weer naar de jaren veertig en vijftig. De tijd dat het ook niet goed ging,

maar waarin we hoop probeerden te houden, net als nu. Het wordt weer gezellig, thuis, voerspelt Lieke Lamb. “Grappig detail: Het aantal huisdieren neemt altijd sterk toe als het economisch minder gaat. We willen ons weer helemaal thuis voelen. Huiselijk zijn, samen voor de televisie zitten, is weer helemaal in.” Zal ook wel moeten, want de tijd van drie keer per jaar op vakantie of elke avond uit eten is écht voorbij. Lamb: “We hebben een pocherige periode achter de rug, waarin we ons geslaagd achtten als we het beter hadden dan de buurman. We wilden een carrière, twee auto’s voor de deur en minstens één verre reis per jaar.” Lamb denkt dat we weer gaan waarderen wat we hebben. “We gaan weer leren genieten, mooie ervaringen opdoen, in plaats van zo veel mogelijk bezitten. Bijvoorbeeld door een bootje te huren in plaats van er meteen een te willen kopen.” Volgens trendwatchers hebben onze nostalgische neigingen te maken met de moeilijke en verwarrende tijd waarin we leven. Maar wat hebben we eraan telkens maar achterom te kijken naar een verleden dat nooit meer terug zal keren? “Op individueel niveau zijn mensen nostalgisch als het niet zo goed met ze gaat. Als men zich eenzaam voelt of het leven als zinloos ervaart,” zegt onderzoeker Tim Wildschut van de *Universiteit van Southampton*. Wildschut onderzoekt al tien jaar lang de emotie nostalgie. Zo denkt hij dat het sentimenteel achteromkijken iets van alle tijden is. “In de jaren zeventig heeft een socioloog ook al eens een artikel geschreven over ‘de huidige golf van nostalgie’. De laatste tijd wordt er alleen meer aandacht aan besteed in de media en wetenschap.”

Een emotie met een functie

“De commerciële wereld liep een heel eind op ons voor,” geeft Wildschut toe. “Zij had eerder door dan wij dat consumenten nostalgie een prettig gevoel vinden. Dat mensen er juist hoop en kracht uit putten en het gevoel daarom graag ervaren.”

Wat blijkt uit de jarenlange onderzoeken van Wildschut en zijn team? Nostalgie kan ons juist helpen ergens overheen te komen. De emotie is een mechanisme om met verlies om te gaan, het kan een gevoel van eenzaamheid en depressiviteit verjagen. “Je kunt nostalgie zien als een onderdeel van het psychologisch immuunsysteem,” legt Wildschut uit. “Nostalgie heeft daarbij een aantal functies. We voelen ons verbonden met mensen uit die tijd. Dat versterkt onze eigenwaarde: het schijnt een positief licht op ons. We herinneren ons belangrijke gebeurtenissen als bruiloften,

24/7 nostalgie? Het kan!

Sommige radiostations - zoals *Radio Veronica* - draaien alleen maar muziek van vroeger. Er is sinds 2006 zelfs een digitale televisiezender, *NostalgieNet*, die het beste van de jaren vijftig tot negentig weer op tv brengt. Films en series, maar ook beelden van het Nederland van toen. “We gaan naar de één miljoen kijkers per week,” zegt directeur Tim Beudel trots. “Wat televisie betreft heeft nostalgie te maken met het collectieve wij-gevoel dat onze kijkers hadden toen ze de programma’s voor het eerst zagen.” Dit wij-gevoel werd geboren tijdens de tv-uitzending *Open het dorp* in 1962. Dit tv-spektakel, gepresenteerd door Mies Bouwman, duurde maar liefst 23 uur achtereen.

Kerstmis, vakanties en geboortes. Die nostalgische herinneringen versterken het gevoel dat het leven betekenis heeft.”

Er is één verschil met de nostalgische gevoelens die Wildschut beschrijft en de meningen van de trendwatchers: dat we nostalgische gevoelens tegenwoordig niet alleen maar beleven om ons beter te voelen, maar vroeger tijden ook daadwerkelijk weer in de praktijk willen brengen. Zo wil iedereen weer groenten eten uit eigen tuin, willen mensen weer weten waar hun voedsel vandaan komt; biologische kruideniers maken overuren. “We gaan helemaal *back to basic*,” zegt trendwatcher Lamb. “In een wereld waarin voedsel, maar ook het uiterlijk, maakbaar is, grijpen we terug naar dat wat we begrijpen, wat echt en eerlijk is.” ‘Hyperlocal’ is het woord dat Rohde voor de trend bedacht. “We interesseren ons weer voor onze eigen regio. Niet alleen voor de producten, maar ook voor het nieuws. Zo bakenen we een eenvoudige, overzichtelijke wereld af. En houden we de boze buitenwereld een beetje op afstand. De grote droom van veel mensen? Een eigen boerderijtje, om onafhankelijk te kunnen zijn.”

Hé, dat klinkt bekend. Dat is precies mijn droom, om weer zo zelfvoorzienend mogelijk te leven, zoals mijn ouders dat vroeger deden, maar wel met een comfortabel sausje. Mijn ouders waren misschien hartstikke ouderwets, ik ben dat blijkbaar ook. Of was het nou juist modern? ■

bron: www.stcienceofthetime.com, www.trendwatcher.com